

Plungės rajone – Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos kultūros kelias

Žemaičių dailės muziejuje surengta atminimo popietė, skirta kunigo, mokslininko Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos 253-iesiems gimimo metinėms paminėti. Šviesuolis dvasininkas, pranciškonas, gydytojas, botanikas, pirmasis Lietuvos floros tyrinėtojas, vienas iškiliausių XIX a. švietėjų keletą savo gyvenimo metų praleido ir mūsų mieste – 1801–1807 m. buvo Plungės Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios vikaras. Prisimenant šią asmenybę Kretingos rajono savivaldybės iniciatyva yra kuriamas kultūros kelias, kurio dalis drieksis ir per

Plungės rajoną. Todėl atminimo popietės vienas iš esminių akcentų buvo bendradarbiavimo sutarties tarp Plungės ir Kretingos rajonų savivaldybių pasirašymas.

Bendradarbiavimo sutartį „Kultūros kelias „Jurgis Ambraziejus Pabrėža (1771–1849)“ pasirašė Plungės rajono savivaldybės meras Audrius Klišonis ir Kretingos rajono savivaldybės meras Antanas Kalnius. Pažymėta, kad pagrindinis bendradarbiavimo tikslas – įsitraukti į kuriamą kultūros kelią, skirtą J. A. Pabrėžos gyvenimui atminti bei jo kultūriniam ir dvasiniam palikimui saugoti ir aktualizuoti.

J. A. Pabrėžos kultūros kelias, jungiantis vietas, kurios minimos šios asmenybės gyvenimo, studijų ir dvasinės tarnystės kelyje, pradėtas rengti prieš dvejus metus. 2022-ųjų balandį buvo pasirašytos bendradarbiavimo sutartys tarp Kretingos ir Skuodo, Telšių, Šiaulių, Raseinių rajonų ir Rietavo savivaldybių. Tą dabar padarė ir Plungė.

„Jurgis Ambraziejus Pabrėža buvo šviesuolis. Tai – žmogus, gyvenęs ne sau, o kitiems, kuris turėjo daug žinių ir jomis dalijosi su kitais. Visa jo veikla susijusi su tuo, kad kraštas, kuriame jis gyveno ir dirbo, būtų šviesesnis. Esu dėkingas kolegai Antanui Kalniui už tą iniciatyvą, džiugu, kad kuo toliau, tuo daugiau randame ne konkurencijos elementų, o bendradarbiavimo taškų vieni su kitais. Ir šiuo atveju visos savivaldybės, kurių teritorijose Jurgis Ambraziejus Pabrėža tarnavo, turime ieškoti sąlyčio taškų, kad tai asmenybei suteiktume žinomumą,

kurio ji yra nusipelnusi. Didelė garbė pasirašyti šią sutartį. Ir tegul tai bus pradžia tam gražiam keliui, kuriuo kartu turėtume eiti“, – prieš pasirašant sutartį kalbėjo Plungės rajono savivaldybės meras A. Klišonis.

Savo ruožtu Kretingos rajono savivaldybės vadovas A. Kalnius išreiškė viltį, jog panašių bendradarbiavimo intencijų ateityje bus daugiau, bei kvietė prisiminti ir vadovautis gyvenimo tiesomis, kurias liudijo pats J. A. Pabrėža.

Popietėje dalyvavo Plungės Šv. Jono Krikštytojo parapijos klebonas kun. Vytautas Gedvainis. Dvasininkas kvietė neskubėti gyventi, skirti dėmesio sau ir aplinkiniams. „Kiekvieno mūsų uždavinys yra kuo daugiau padaryti dėl vietos, kurioje gyvename, kad būtų pasididžiavimas tiems, kurie gyvens po mūsų“, – pažymėjo jis.

Plungės rajono savivaldybės administracijos Kultūros, turizmo ir viešųjų ryšių vyr. specialistė Ingrida Uznevičiūtė trumpai priminė J. A. Pabrėžos biografiją.

J. A. Pabrėža gimė 1771 m. sausio 15 d. Večiuose (Skuodo r.), mirė 1849 m. spalio 30 d. Kretingoje, čia ir palaidotas.

Kunigas, pranciškonas, gydytojas, botanikas, pirmasis Lietuvos floros tyrinėtojas, vienas iškiliausių XIX a. švietėjų J. A. Pabrėža mokėsi Kretingoje, 1791–1794 m. Vilniaus universitete studijavo mediciną, botaniką, chemiją, teisę ir teologiją. Buvo įsitraukęs į Tado Kosčiuškos vadovaujamą sukilimą. 1794 m. tapo Varnių kunigų seminarijos klieriku. 1796 m. įšventintas į kunigus. 1816 m. įstojo į Kretingos pranciškonų vienuolyną, kur gavo Ambraziejaus vardą.

Kunigavo, daug keliavo – rinko istorinę, etnografinę medžiagą, botanikos eksponatus. Visoje Žemaitijoje buvo pagarsėjęs kaip puikus pamokslininkas. Savo kalbas ruošdavo atsakingai, remdavosi Biblijos tekstais, mintis pagrįsdavo istorijos, etnografijos faktais.

Rašė savotišką filosofinį veikalą „Ryžtai“, kuriame sistemindavo gyvenimo principus. Parengė apie 50 darbų botanikos tema, tarp jų didžiulį enciklopedinį leidinį „Taislius auguminis“, kur apibūdino 643 augalus. Surinko herbariumą (apie 800 augalų rūšių), pirmasis sukūrė žemaitišką botanikos terminologiją. Taip pat gydė žmones, yra išlikę 17 jo rankraščių, kuriuose aprašomos ligos, jų simptomai, gydymas.

Talkino leidžiant istorinius veikalus. Produktyvus bendradarbiavimas vyko su Simonu Daukantu ir vyskupu Motiejumi Valančiumi. Yra likęs negausus literatūrinių veikalų palikimas. Ypač liaudies buvo pamėgti jo eilėraščiai.

Kretingoje J. A. Pabrėža kaip mokytojas, pamokslininkas ir emeritas praleido 33 paskutiniuosius savo gyvenimo metus. Daugelis Kretingos miesto gyventojų laiko tėvą Ambraziejų šventuoju, meldžia jo užtarimo nuo ligų ir nelaimių.

„Labai simboliška mums prisidėti prie šio žmogaus atminimo išsaugojimo būtent dabar, kai 2024-iejį pas mus yra paskelbti Žemaitiško rašto metais“, – pažymėjo I. Uznevičiūtė.

J. A. Pabrėžos atminimui skirtos popietės dalyvius muzikos kūriniais sveikino Plungės Mykolo Oginskio meno mokyklos mokiniai. Pranešimus apie dvasininką skaitė Kretingos Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčios klebonas br. Saulius Paulius Bytautas OFM, Kretingos muziejaus muziejininkė Jolanta Klietkutė OFS.

Vakare Plungės Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje aukotos šv. Mišios J. A. Pabrėžai atminti.